

Schilders' overlevingsbak

De onbedoelde sterfte van bijvangst vormt ook in de binnenvisserij een groot probleem. Dankzij een slimme uitvinding van een Volendammer beroepsvisser behoort dit probleem wellicht tot het verleden.

Tekst Michel Verschoor Fotografie Jan Kamman en Michel Verschoor

Nog dit jaar kan 'de overlevingsbak van Schilder' visserijgeschiedenis maken. Na eerder een overlevingsbak te hebben geïntroduceerd voor de fuikenvisserij op het IJsselmeer, wordt begin mei de eerste test uitgevoerd met een doorontwikkeld model op de garnalenkotter Staveren 20. De bak zorgt er voor dat ongewenste bijvangsten groten-deels levend overboord gaan. Eind vorig jaar wonnen Patrick Schilder en zijn broers de Herman Wijffels Innovatieprijs 2011.

Mooie herinnering

Toen Patrick Schilder voor het eerst bij zijn vader aan boord ging, lag de haven van Volendam nog vol vissersschuiten. "Dat waren er 32 op de kop af. Nu liggen er nog vijf boten, waarvan er twee van onze familie zijn," vertelt Patrick Schilder in de kajuit van zijn VD 64. De oude visafslag, nog geen 15 meter verwijderd van de boot, veilt alleen nog vis tijdens 'showdagen'. De eens zo beroemde vissershaven is vooral een mooie herinnering die dagelijks hordes toeristen trekt. Sanering, na sanering decimeerde de oorspronkelijke vissersvloot. "Des te meer reden om de vis die nog over is, beter te behandelen, want de laatste IJsselmeervissers willen gewoon blijven vissen," zegt Patrick Schilder met vuur in zijn stem. "Datzelfde geldt voor de vissers op de Waddenzee en de Noordzee."

Wakker gelegen

Toen het voormalige ministerie van LNV wegens ongeoorloofde bijvangst dreigde met een verbod op de schietfuikenvisserij, gingen bij de IJsselmeervissers alle seinen op rood. Schilder: "De overleving van onze bijvangst was krap 13 procent. Dat kon en moest beter, anders was het einde verhaal. Iedereen zocht aanvankelijk een oplossing in het materiaal. Ik lag er wakker van en dacht: 'nee, dat moet anders'. De volgende dag ging ik naar mijn schoonvader die aannemer is, en vroeg hem vijf planken te zagen. Vervolgens vroeg ik mijn broer Ger of hij ze in elkaar kon schroeven. De maandag erop namen we planken en tussenschotjes aan boord en zijn aan het werk gegaan. Dat eerste schaalmodel werkte al twintig keer beter dan we gewend waren."

Ambtenaren aan boord

"Ik heb vervolgens met het ministerie gebeld en gezegd: 'Jongens, jullie moeten snel komen kijken.' Er liep toen al een saneringsronde. Veel zin hadden ze niet. 'Goed', zei ik, 'jullie kunnen deze week nog mee. Volgende week weten mijn collega's dat deze bak bestaat en trekken ze hun afspraken in.' Natuurlijk kwamen de ambtenaren alsnog aan boord. Of ik wel wist wat ik hiermee zou aanrichten? De hele sanering liep gevaar. Kort daarop werd ik gebeld: De bak moest van boord, niemand

mocht er van weten, het ministerie wilde het nut van de bak laten onderzoeken. Een jaar later werd onze overlevingsbak verplicht gesteld voor fuikenvissers op het IJsselmeer."

Breed inzetbaar

Sinds 2011 vissen volgens Schilder zo'n twaalf IJsselmeervissers met de in staal uitgevoerde overlevingsbak, die ze met subsidie konden aanschaffen. "Volgens de onderzoekers van IMARES en ATKB, die aan boord waren, zou het systeem met enkele aanpassingen ook kunnen werken voor de beroepsvisserij op de Waddenzee en de Noordzee," zegt Schilder. Met die uitspraak bevestigden de wetenschappers wat Patrick Schilder zelf al vermoedde. Het nieuws ging rond. Zelfs ambtenaren van het Europees Visserij Fonds kwamen kijken. Trots toont Patrick het certificaat 'Optimalisatie Overleving Bijvangst', dat hij na een controle ontving.

Boost voor de visstand

In het systeem dat Patrick en zijn broers Jack en Ger ontwikkelden voor de garnalenvisserij, zwemmen maatse en ondermaatse garnalen en ongewenste bijvangst eenmaal aan boord in een soort aquarium. Vanuit deze leefbak wordt de vangst met stromend en opwellend water opgevoerd richting een sorteersysteem van onder meer spijltjes met tussenruimtes van 5,8 tot

8 millimeter. Garnalen die de maat niet hebben, vallen er doorheen en zwemmen overboord de vrijheid tegemoet. "Hiermee kunnen we het bijvangstpercentage van veertig procent ondermaatse garnalen drastisch verkleinen. Ook andere ongewenste bijvangst filteren we in de leefbak uit. Ondermaatse garnalen hebben na enkele weken wel de juiste grootte, zodat de totale garnalenstand beter op peil blijft. De overlevingsbak kan in de meeste visserijen zorgen voor een boost van de visstand."

Innovatieprijs

Nadat de Schilders eind vorig jaar de Herman Wijffels Innovatieprijs van 50.000 euro wonnen, bleek de markt al snel belangstelling te hebben. "Van onafhankelijke vissers tot Klaas Puul, iedereen wil meedoen. Waaruit blijkt dat er nu echt iets verandert. Duurzaamheid is het toverwoord, waar ook vissers en visserijorganisaties op aan slaan." "Dat het systeem duurzaam is, bleek vorig jaar nog eens, toen we de bak eenmalig van boord hadden gehaald omdat er ruimte nodig was om de fuiken schoon te maken. Bij het

verwerken van gevangen vis, verschoten we van de oude manier van vissen. Hebben we altijd zo gevestigd? We schaamden ons diep."

Van vissen komt niets meer

Patrick Schilder heeft het al twee jaar drukker met de overlevingsbak dan met zijn eigen visserij. "Sinds september vorig jaar hebben we zelf niet meer gevestigd, want we gaan voor honderd procent voor deze vinding. Voor de palingvisserij hadden we eind april klaar moeten zijn, maar de palen moeten nog gezet. Ik ben op dit moment vooral druk vanachter mijn pc. Sta in contact met Brussel, Den Haag, visserijorganisaties, agentschap SBIR, het staalbedrijf dat de overlevingsbak in productie moet nemen, vissers en visverwerkers die geïnteresseerd zijn."

De Volendammer vissers hopen op een nationale en internationale doorbraak. "Als de bak in productie gaat, ontvangen we per bak natuurlijk een zeker percentage. Dat is mooi, en ook niet meer dan logisch, want mijn broers en ik hebben deze bak op papier en in de praktijk ontwikkeld en doorontwikkeld; er

is veel geld in gaan zitten aan onderzoekskosten, organisatie, bouwkosten, testkosten, patenten enzovoort. Toch is het ons oorspronkelijk niet om geldelijk gewin te doen. Als vissers willen we gewoon blijven vissen. Maar als het tij verandert, dan moeten we de bakens verzetten. De overlevingsbak helpt daarbij." Een nieuw positief onderzoeksrapport kan groen licht geven. Schilder: "Dan kan de hele visserijsector mee." Of het zover komt, weet Patrick Schilder over een paar weken. "Nog voor de zomer gaat de bak getest worden aan boord van de Staveren 20. In augustus moet alles klaar zijn voor productie."

"Ik weet zeker, als die bak straks op de Waddenzee en de Noordzee werkt, dat al die vissers na twee weken niets anders meer willen." Ideeën over hoe de bak sector breed kan worden gefinancierd heeft Patrick ook. Er zijn tal van fondsorganisaties die geld investeren in natuurcompensatie. Als het meezit heeft straks de complete Nederlandse visserijsector een overlevingsbak voor relatief weinig geld. **V**

Voor de fuikvisserij betekent de overlevingsbak een stap richting duurzame visserij.

Volgers Patrick Schilder kan de overlevingsbak ook goed voor de garnalenvisserij worden ingezet.